

Private sociaal werk-instellingen gefinancierd door de overheid

Sociaal werk in Japan

door Jolanda Berends, met dank aan Miho Maehiro

Japan begon aan het einde van de 19e eeuw met het moderne concept 'the movement of civilization'. Meer dan honderd jaar volgde Japan de westerse modellen van onder andere het sociale domein. Japan werd na de Tweede Wereldoorlog het eerste land in Azië met een verzorgingsstaat. Dit terwijl het sociaal werk in die tijd nog niet erkend werd.

Voor de Tweede Wereldoorlog kende Japan al sociale wetten om de arme bevolking te ondersteunen. Daarnaast werden kwetsbare burgers opgevangen door familie en liefdadigheidsinstellingen en stichtten rijkere mensen volop weeshuizen. Ook ontstond in het zuiden van Japan een eerste sociaal werkopleiding met een Christelijke en Boeddhistische grondslag.

Voor 'zieke' mensen richtte de staat instellingen op die ver weg van de bewoonde wereld geplaatst werden. Leprapatiënten verbleven bijvoorbeeld in sanatoria, waar ze vervolgens een andere naam kregen om los te komen van hun familie. Het feit dat je kunt genezen van lepra, was nog niet bekend en dus keerden deze 'zieke' mensen niet terug in de samenleving. Pas in 1996 is een nieuwe wet aangenomen: mensen met lepra zijn nu niet meer verplicht om opgenomen te worden in een dergelijk gesticht. Ondanks de kennis van vandaag de

dag, worden mensen met lepra nog steeds gestigmatiseerd. Ze kunnen bijvoorbeeld niet gemakkelijk een baan vinden.

Erkend sociaal werk

Onder bezetting van de Verenigde Staten werden in Japan voorzieningen getroffen voor sociale zekerheid en kwamen medische faciliteiten op. Vrij snel na de bezetting door Noord-Amerika stichtten de Noord-Amerikanen een sociaal werkopleiding. Uitgangspunt waren de mensenrechten die in 1945 door de Verenigde Naties opgesteld waren. Dat was een moderne gedachte die werd versterkt doordat religie op deze opleiding niet leidend was. Na de soevereiniteit zette deze Japanse sociaal werkers zich in voor het professionaliseren van het sociale domein. Dit bleek in de praktijk lastig, doordat de sociaal werkers geen bevoegdheden hadden om beslissingen te nemen.

>>

● Ouderenzorg dag-centrum in de provincie Fukuoka in het zuiden van Japan.

数ある デイサービスや住宅型有料老人ホーム がある中
「何もできない私のワガママを、嫌な顔一つせず、
いろいろ聞いてくださり、助けてくださったのは、
八女津媛(やめつひめ)さんが一番でした」
とっていただけます。

福岡県八女市本町 デイサービス・住宅型有料老人ホーム
八女津媛(やめつひめ)

八女津媛 毎日介護

Bron: http://yametsuhime.com/free_1dayservice

OUDERENZORG

Bijna één derde van de Japanse bevolking is ouder dan 65 jaar. Daarmee is de ouderenzorg de grootste pijler binnen het Japanse sociaal werk. Politieke partijen die opkomen voor de ouderenzorg krijgen uiteraard de stemmen van de ouderen. Zo krijgt de ouderenzorg vanuit de staat de meeste aandacht en financiële middelen, wat ten koste gaat van het kinderwerk en de familiezorg. Binnen de ouderenzorg is een groot tekort aan gecertificeerde sociaal werkers en verzorgenden. Mede door het zware werk is het moeilijk om geschikte kandidaten te vinden. Daardoor worden gemakkelijk werkers zonder opleiding of registratie en arbeidsmigranten uit het buitenland ingezet om alsnog voldoende handen aan het bed te hebben.

Door een nieuwe wet in 1987 veranderde er veel binnen het sociaal werk. Waar eerder de sociaal werkers enkel mensen konden ondersteunen, mogen ze vanaf dan ook contracten afsluiten met zorgafnemers. Sindsdien reguleert het Japanse 'ministerie van Onderwijs' de sociaal werkopleidingen. De sociale professional kan vervolgens na afronding van de studie deelnemen aan een jaarlijks nationaal examen, afgenomen door 'Social Work Promotion and National Examination Centre'. Bij positief resultaat schrijft het ministerie van Gezondheid, Welzijn en Werk de sociaal werker in het register in.

Private sector versus staatsinstellingen

Opvallend is dat alle huidige sociaal werkopleidingen gedoceerd worden aan privé-universiteiten. De gediplomeerde en geregistreerde sociaal werkers komen vervolgens te werken bij overheidsinstellingen of in de private sector. In de praktijk is er geen groot verschil. Private sociaal werkorganisaties volgen namelijk de overheidsregels, omdat zij (grooten)deels gefinancierd worden door de lokale of nationale overheid.

Er is nog steeds een flink tekort aan gecertificeerde sociaal werkers. Dit komt mede doordat mensen zonder een sociaal werkopleiding (of zonder regis-

tratie) ook aan de slag kunnen. De overheid plaatst daarbij met enige regelmaat een professional over naar de sociaal werkafdeling. Deze mensen hebben geen kennis over en ervaring met de kwetsbare burgers. Gelukkig volgen deze werkers steeds vaker alsnog een sociaal werkopleiding om vervolgens het certificeringstraject te doorlopen.

Japanners in actie

De in 1999 aangenomen wet 'Dienstverlening en ondersteuning voor mensen met een beperking' heeft grote gevolgen binnen de Japanse samenleving. Mensen met een beperking wordt een schaal toegewezen op basis van hun handicap. Deze schaal bepaalt vervolgens de financiële tegemoetkoming voor een zelfstandig leven.

Het zit niet in de aard van de Japanners om voor zichzelf op te komen. Kinderen leren op school om te gehoorzamen, om 'ja' te zeggen, volwassenen niet tegen te spreken en dus om in harmonie te leven. Dat maakt de jonge generatie terughoudend om op te komen voor hun eigen belang. In de Japanse cultuur heerst nog steeds een vorm van schaamte bij de ouders van een kind met een handicap. Maar er is nu een omslag gaande. Een aantal ouders komt op voor hun rechten. Ze willen dat ook hun kinderen regulier onderwijs mogen krijgen, in plaats van special need-scholen en -opvang. En met succes, want op een paar reguliere basisscholen in de provincie Kanagawa, worden onderwijsassistenten en verzorgers ingehuurd om ook voor deze kinderen standaard onderwijs mogelijk te maken door ze extra aandacht te geven in de persoonlijke verzorging.

Meer sociaal werkers

Het Japanse sociaal werksysteem ontwikkelt zich steeds verder door. Mensen met een beperking worden meer geaccepteerd en zijn vaker zichtbaar in de samenleving. Dat veel sociaal werkorganisaties voor- namelijk binnen de private sector werkzaam zijn, maar gefinancierd worden door de staat, lijkt de praktijk van het sociaal werk niet te hinderen. Met een groeiend aantal sociaal werkers kan het sociale domein zich nog meer ontwikkelen met passende ondersteuning voor hulpvragen bij jong én oud. ●

Jolanda Berends is internationaal coördinator voor het Instituut voor Social Work aan de Hogeschool Utrecht en is als hogeschooldocent nauw betrokken bij de internationalisering van het sociaal werkonderwijs. Miho Maehiro is een gecertificeerde sociaal werker in Japan en werkt als docent sociaal werk aan de Musashino University, school voor afstandsleren, in Tokyo. Haar onderzoeksveld is familie en praktijkgerichte sociaal werk. Nu doet zij onderzoek naar het geluk van moeders met een gehandicapt kind.

● Naschoolse opvang voor kinderen met een beperking 'Asobi repark Lino'a' in de provincie Kanagawa. Meer info: www.laulea-linoa.com

